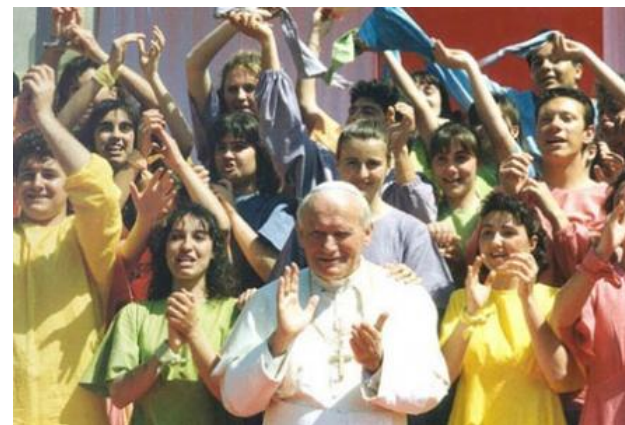

WPROWADZENIE DO PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO OPARTEGO NA WARTOŚCIACH WEDŁUG NAUCZANIA JANA PAWŁA II

W – 76

02.12.2017 r.

Prowadzący: Bogumiła Rzepnicka

Zagadnienia:

1. Istota wychowania.
2. Wartości ogniwem integrującym proces wychowania.
3. Założenia programu wychowawczego opartego na nauczaniu Jana Pawła II.
4. Metodologia programu wychowawczego opartego na nauczaniu Jana Pawła II.

Istota wychowania

Według Andrzeja de Tchorzewskiego wychowanie powinno być uznane za podstawową i pierwszą kategorię pojęciową nauk pedagogicznych.

A. M. de Tchorzewski, *Pedagogika ogólna czy metapedagogika?*, w: *Pedagogika ogólna: tradycja... , s. 154-155.*

Istota wychowania

Wspieranie człowieka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej.

Istota wychowania

Sobór Watykański II tak precyzuje treść wychowania chrześcijańskiego: «zdążyć ono **nie tylko** do pełnego rozwoju osoby ludzkiej [...] lecz ma na względzie przede wszystkim to, aby ochrzczeni, wprowadzani stopniowo w **tajemnicę zbawienia**, stawali się z każdym dniem coraz bardziej **świadomi otrzymanego daru wiary**. Niechaj uczą się chwalić Boga Ojca w duchu i w prawdzie (zob. J 4,23), zwłaszcza w kulcie liturgicznym; niechaj zaprawiają się w prowadzeniu własnego życia wedle nowego człowieka w sprawiedliwości i świętości prawdy (Ef 4,22-24); w ten sposób niech stają się **ludźmi doskonałymi** na miarę wieku pełności Chrystusowej (zob. Ef 4,13) i **przyczyniają się do wzrostu Ciała Mistycznego**. Ponadto świadomi swego powołania niech się **przyzwyczajają dawać świadectwo nadziei**, która w nich jest (zob. 1P 3,15), jak też **pomagać w chrześcijańskim kształtowaniu świata**»" (FC 39).

Istota wychowania

Personalizm fundamentem wychowania

- Każdy człowiek jest to znaczy istotą rozumną i obdarzoną wolną wolą
- Wobec dziecka jako osoby ma w pełni zastosowanie **norma personalistyczna**, która głosi iż: **„Nigdy nie wolno posługiwać się osobą ludzką jako narzędziem do jakiegoś celu, ale jako celem samym w sobie”**, a szerzej to ujmując – **„Wobec dziecka jako osoby ludzkiej właściwą postawę stanowi tylko miłość, która szanuje jego osobową godność”**

Istota wychowania

Personalizm fundamentem wychowania

- Dzieci to „**ludzie jutra**”, „**wiosna życia**”, „**zadatek przyszłości każdej ziemskiej ojczyzny i całej ludzkość**”,
- Dzieci to „**źródło nadziei, która mówi rodzicom o celu ich życia**”,
- Dziecko to „**owoc miłości rodziców**”,

Istota wychowania

Personalizm fundamentem wychowania

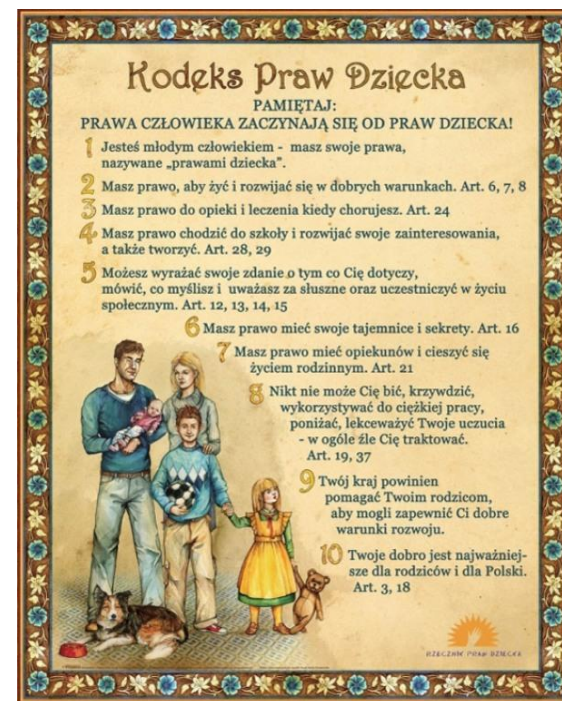
Określ postawy i działania nauczyciela, które wyrażają personalistyczne podejście do ucznia.

- Sprawiedliwe ocenianie,
- Uzasadnianie wystawianych ocen,
- Dawanie możliwości poprawy niezadowolających ocen.
- Indywidualne podejście (rozpoznanie słabych i mocnych stron ucznia),
- Indywidualizacja pracy na lekcji,
- Poszanowanie godności,
- Motywowanie do nauki („Jesteś zdolny, dasz radę się tego nauczyć”),
- Nastawienie na słuchanie, otwartość.

Istota wychowania

Prawa dziecka według Jana Pawła II

- Prawo do posiadania pełnej i kochającej rodziny
- Prawo do szacunku, troski i miłości, ochrony w sferze duchowej materialnej i intelektualnej, które zapewniają mu możliwość integralnego czyli całościowego rozwoju

Istota wychowania

Właściwe wychowanie musi urzeczywistniać dwie podstawowe prawdy, na które wskazuje Jan Paweł II:

- pierwszą podstawową prawdą jest powołanie człowieka do „życia w prawdzie i miłości”;
- drugą prawdą jest to, „że każdy urzeczywistnia siebie przez bezinteresowny dar z siebie samego” (LdR 16).

Istota wychowania

Obie te prawdy odnoszą się do **wzajemnej relacji** pomiędzy wychowywanymi a wychowującym. Obie strony muszą realizować się wzajemnie, personalnie na siebie oddziaływać, wzajemnie się kształcić i wzajemnie odnosić obopólne korzyści moralne. Nie ma w tym dialogu żadnej dominacji, wyniosłości jednego podmiotu nad drugim podmiotem. Wychowywany i wychowujący mają tę samą godność, wartość, indywidualność. Jest wzajemne poszanowanie, brak jakiegokolwiek agresji, zmuszania czy poniżania. Jedynym motywem wychowującego jest **miłość** do wychowanka, poparta autorytetem, ale nigdy nie nadużywanym.

Istota wychowania

Fundamentem procesu wychowania są wartości. Jak stwierdza M. Nowak, wartości "są potrzebne człowiekowi, aby otwierały go na możliwości pełniejszego urzeczywistniania siebie", czyli najogólniej mówiąc – rozwoju. Stanowią one podstawę każdego systemu, programu czy pojedynczego działania wychowawczego.

M. Nowak, *Teorie i koncepcje wychowania*, Warszawa 2008, s. 367.

Istota wychowania

Wartość – czym jest.....

To co cenne i ważne dla jednostki i społeczeństwa, to co prowadzi do jej integralnego rozwoju, dzięki czemu osiąga się pełnię człowieczeństwa.

Istota wychowania

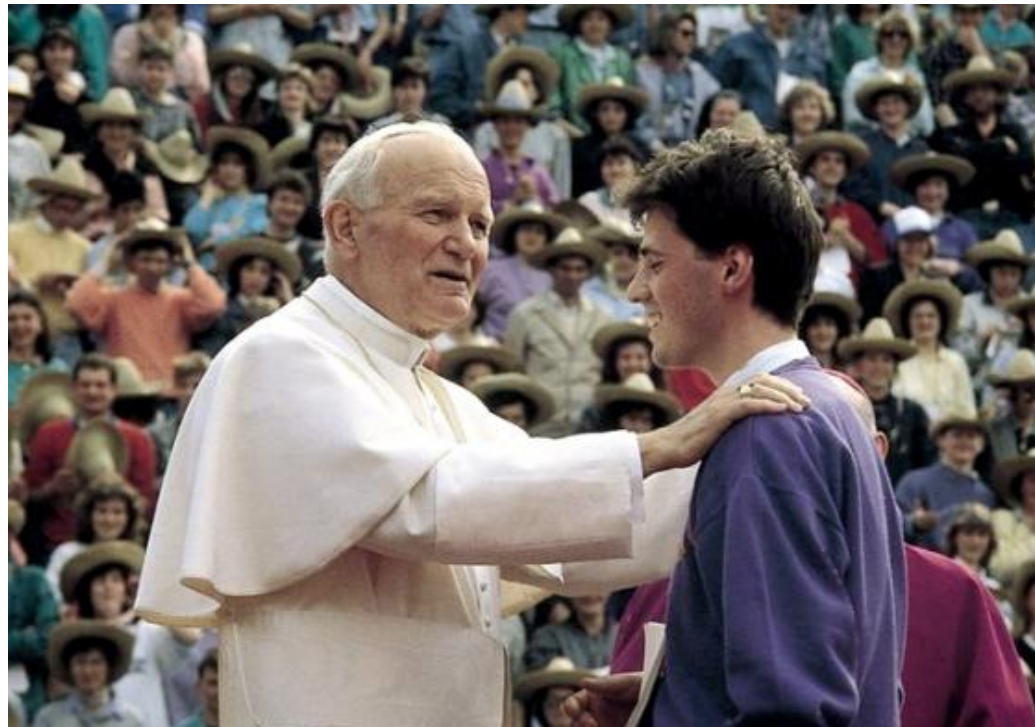
Sugestywną hierarchię wartości podał niemiecki filozof, głośny teoretyk wartości Max Scheller.

Wyróżnił on pięć rodzajów wartości:

- religijne (to, co boskie i to, co święte), czyli absolutne (skoncentrowane wokół pojęcia świętości)
- duchowe, które dzielą się na:
 - poznawcze (wola czystego poznania prawdy),
 - prawne (porządek – nieporządek, poczucie hierarchii i sprawiedliwości),
 - estetyczne (piękno – brzydota)
- witalne (związane z życiem i śmiercią np. prawo do życia, zdrowie),
- hedonistyczne (przyjemne – nieprzyjemne, np.: dostatnie życie, radość życia, ryzyko)
- użyteczne (użyteczne – nieużyteczne) – cywilizacyjne, to znaczy przynoszące korzyści

Istota wychowania

Wychowanie do wartości wg Jana Pawła II to...
kształtowanie własnego człowieczeństwa

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Istota wychowania

„W wychowaniu chodzi o to, aby człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem – o to, by bardziej "był", a nie tylko więcej "miał" – aby więc przez wszystko, co "ma", co "posiada", umiał bardziej i pełniej być człowiekiem, tzn. by również umiał bardziej "być" nie tylko z "drugimi", ale także i "dla drugich”.

Przemówienie Ojca Świętego wygłoszone w siedzibie UNESCO *W imię przyszłości kultury*, Paryż 02.06.1980 [w:] *Wiara i kultura*, Rzym - Lublin 1988, s. 58-59

Istota wychowania

Aksjomaty na podstawie których Jan Paweł II formułuje kluczowe zasady wychowania to:

- wartość dobra
- wartość prawdy
- wartość i godność osoby ludzkiej

W oparciu o nie dokonuje się interioryzacja wartości.

Istota wychowania

Wychowanie ma wprowadzić człowieka w świat podstawowych wartości, a są nimi: **życie, prawda, miłość, wolność, odpowiedzialność i sprawiedliwość.**

Istota wychowania

Papieska koncepcja wychowania zakłada, że proces wychowania człowieka rozpoczyna się już w momencie poczęcia i ukierunkowany jest na cel nadrzędny, którym jest w wymiarze religijnym -

odnajdywanie i rozwijanie w sobie obrazu i podobieństwa do Boga.

Istota wychowania

"Wychowanie – służy w szczególnym tego słowa znaczeniu ucłowieczeniu człowieka. Człowiek będąc człowiekiem od pierwszej chwili swego poczęcia w łonie matki, stopniowo uczy się być człowiekiem – i ta podstawowa wiedza utożsamia się z wychowaniem. Jest on przyszłością swej rodziny i całej ludzkości – jednakże przyszłość człowieka związana jest nierozzerwalnie z wychowaniem."

Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św. dla rodzin w Portugalii, 15.05.1982, w: Rodzina w nauczaniu Jana Pawła II. Antologia wypowiedzi*, red. J. Żukowicz, Kraków 1990

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Istota wychowania

„Droga bowiem, jaką wskazywał Chrystus, do tego prowadziła: ażeby "bardziej być"! Zawsze do tego prowadzą wskazania Ewangelii. W każdym bez wyjątku zawodzie czy powołaniu - wezwanie Chrystusa do tego prowadzi.

Wasze powołania i zawody są różne. Musicie dobrze rozważyć, w jakim stosunku - na każdej z tych dróg - pozostaje "bardziej być" do "więcej mieć". Ale nigdy samo "więcej mieć" nie może zwyciężyć. Bo wtedy człowiek może przegrać rzecz najcenniejszą: swoje człowieczeństwo, swoje sumienie, swoją godność. To wszystko, co stanowi też perspektywę "życia wiecznego".

Jan Paweł II, *Przemówienie do młodzieży, Westerplatte, 12 czerwca 1987*

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Istota wychowania

„Nowy człowiek od chwili poczęcia, a potem urodzenia, przeznaczony jest do tego, ażeby w pełni wyraziło się jego człowieczeństwo – ażeby się ono urzeczywistniło.”

K. Wojtyła, Miłość i odpowiedzialność, s. 207

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Istota wychowania

Jan Paweł II podkreśla, że każdy człowiek jest nosicielem i twórcą wartości. Dlatego wychowanie należy rozpatrywać w kategoriach twórczości. Ponieważ każdy człowiek jest inny, to do każdej osoby ludzkiej należy podchodzić indywidualnie.

Nie można otwierać ludzkich dusz i ludzkich serc tym samym zestawem metod i środków.

Istota wychowania

"Wychowanie to twórczość o przedmiocie najbardziej osobowym – wychowuje się bowiem zawsze i tylko osobę – zwierzę jedynie można tresować (...). Wszystko to, co z natury zawiera się w wychowywanym człowieku, stanowi tworzywo dla wychowawców, tworzywo, po które winna sięgać ich miłość. Do całokształtu tego tworzywa należy także to, co daje Bóg w przypadku nadnatury, czyli łaski. Nie pozostawia On bowiem dzieła wychowania, które jest poniekąd ciągłym stwarzaniem osobowości, całkowicie i wyłącznie rodzicom, sam osobiście również bierze w nim udział.,"

Jan Paweł II, List do rodzin z okazji Roku Rodziny *Gratissimam sane*, 9

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Wartości ogniwem integrującym proces wychowania

Wartości są zdeponowane w naturze człowieka w jego **człowieczeństwie**.

„(...) trzeba pilnie odkryć na nowo istnienie wartości ludzkich i moralnych, należących do samej istoty i natury człowieka, które wynikają z prawdy o człowieku oraz wyrażają i chronią godność osoby: wartości zatem, których żadna jednostka, żadna większość ani żadne państwo nie mogą tworzyć, zmieniać ani niszczyć, ale które winny uznawać, szanować i umacniać”.

Jan Paweł II, enc. *Evangelium vitae*, 71.

Wartości ogniwem integrującym proces wychowania

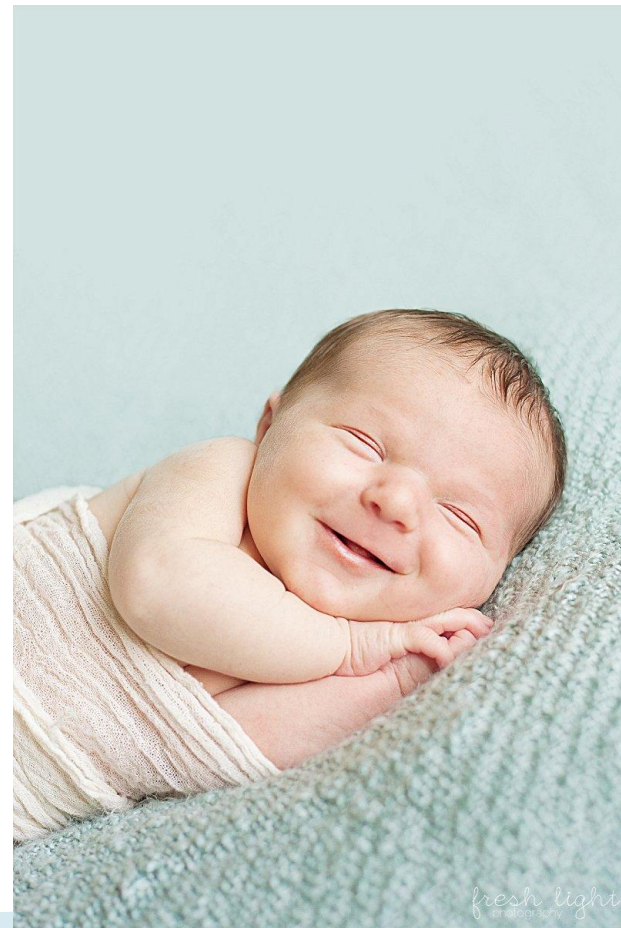
Fundamenty procesu wychowania

- Wartość życia
- Wartość solidarności
- Wartość prawdy i wolności
- Wartość kultury ojczystej i europejskiej
- Wychowanie do wartości przez dialog

Wartości ogniwem integrującym proces wychowania

Wartość życia

Wychowanie musi pogłębiać przyrodzoną człowiekowi wrażliwość na wyjątkowość ludzkiego życia, które go źródłem jest decyzja miłującego Boga, która we wszystkich wymiarach przekracza człowieka.

Wartości ogniwem integrującym proces wychowania

Wartość życia

Człowiek jest powołany do pełni życia, która przekracza znacznie wymiary jego ziemskiego bytowania, ponieważ polega na uczestnictwie w życiu samego Boga.

Wzniosłość tego nadprzyrodzonego powołania ukazuje wielkość i ogromną wartość ludzkiego życia także w jego fazie doczesnej. Życie w czasie jest bowiem podstawowym warunkiem, początkowym etapem i integralną częścią całego i niepodzielnego procesu ludzkiej egzystencji.

Jan Paweł II, enc. *Evangelium vitae*, 2.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Wartości ogniwem integrującym proces wychowania

Wartość solidarności

Kluczowe dla zasady solidarności jest przekroczenie bariery „moje – twoje”, „nasze – obce” oraz poszukiwanie punktów możliwego porozumienia. Zasada solidarności staje się równocześnie gwarantem dobra wszystkich i dobra jednostki.

Wartości ogniwem integrującym proces wychowania

Wartość solidarności

„Potrzebna jest dziś nowa « wyobraźnia miłosierdzia», której przejawem będzie nie tyle i nie tylko skuteczność pomocy, ale zdolność bycia bliźnim dla cierpiącego człowieka, solidaryzowania się z nim, tak aby gest pomocy nie był odczuwany jako poniżająca jałmużna, ale jako świadectwo braterskiej wspólnoty dóbr.”

Jan Paweł II, List Apostolski *Novo millennio ineunte*, 50.

Wartości ogniwem integrującym proces wychowania

Wartość prawdy i wolności

Wolność spełnia się wtedy, gdy kieruje się na zewnątrz samej siebie, ku jakiejś wartości, jakiemuś dobru, gdy je wybiera i urzeczywistnia. Pierwszym dobrem wolności jest prawda.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Wartości ogniwem integrującym proces wychowania

Wartość kultury

Dziedzictwo kultury stanowi część tożsamości człowieka. Daje możliwość odnalezienia swego miejsca we wspólnocie.

Wartości ogniwem integrującym proces wychowania

Wychowanie do wartości przez dialog

Działania wychowawcze, jakie należy podejmować inspirowane są zawsze szacunkiem dla życia ludzkiego. Dlatego ich fundamentem jest wzajemny dialog.

Założenia Programu Wychowawczego

Program ten zawiera **materiał dydaktyczny do procesu formacyjnego i wychowawczego**

Założenia Programu Wychowawczego

Podmiotowość w Programie Wychowawczym

Zakłada:

- Dobrowolne zaangażowanie
- Świadomość uczestnictwa
- Gotowość samowychowania i samokształcenia
- Poznawanie własnego „ja” i poznawanie drugiego człowieka, rozumianego jako „dar” dany dla nas i dla innych.
- Wszechstronny rozwój ucznia
- Wzajemne oddziaływanie osób (uczeń, wychowawca, rodzic)

Założenia Programu Wychowawczego

Przedmiotowość w Programie Wychowawczym

Program opiera się na założeniach filozoficznych, psychologicznych i dydaktycznych zawartych w:

- Konstytucji RP
- dokumentach Kościoła Katolickiego
- Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym
- Konwencji o prawach dziecka z dn. 20 listopada 1989 r.
- Literaturze przedmiotu
- Dobrej praktyce pedagogicznej

Założenia Programu Wychowawczego

Treść Programu Wychowawczego

Treścią programu są wartości ogólnoludzkie:

- filozoficzne
- intelektualne
- moralne
- informacyjne,

które są niezbędne do odkrywania sensu ludzkiego życia i postępowania zgodnie z normami moralnymi przyjętymi w naszej kulturze narodowej i chrześcijańskiej.

Założenia Programu Wychowawczego

Treść Programu Wychowawczego

Program jest złożony z trzech części, dostosowanych do wieku ucznia. Pierwsza część dotyczy relacji międzyludzkich „ja – społeczność”, druga część relacji „ja – ty”, trzecia omawia relacje „ja – wobec samego siebie”.

Założenia Programu Wychowawczego

Treść Programu Wychowawczego

Zaproponowany podział uwzględnia systematyczny rozwój osobowości ucznia, jego wzrastanie i dojrzewanie fizyczne i psychiczne oraz postęp w rozumieniu otaczającego świata i samego siebie.

Założenia Programu Wychowawczego

Forma Programu Wychowawczego

Każda z opracowanych wartości zawiera 14 stałych elementów: cele (ogólne, szczegółowe i wychowawcze), proponowane tematy, zadania dla ucznia, zadania dla rodziców, zadania dla szkoły (wychowawcy), sposób realizacji, osiągnięcia i efekty, zagrożenia, nauczanie papieskie, teksty Pisma Świętego, Katechizm Kościoła Katolickiego oraz literaturą dotyczącą danego zagadnienia wychowawczego.

Założenia Programu Wychowawczego

Miejsce realizacji Programu Wychowawczego

Program swym oddziaływaniem obejmuje całe – bliższe i dalsze – środowisko w którym żyje uczeń: dom rodzinny, szkołę, grupę rówieśniczą, miejsca rozrywki, środki masowego przekazu. Każde z tych środowisk intensywnie oddziałuje na człowieka i stwarza możliwość dynamicznego współdziałania, a to współdziałanie jest jednocześnie wychowaniem.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Metodologia

Ogólnym metodologicznym założeniem Programu Wychowawczego jest zaproponowanie spójnego projektu pracy wychowawczo – dydaktycznej z dziećmi i młodzieżą na każdym etapie edukacyjnym. Program przewidziany jest do realizacji w formie jednostek lekcyjnych (35 tematów w ciągu roku szkolnego).

Literatura:

1. Z. Struzik, *Wprowadzenie do programu wychowawczego opartego na wartościach według nauczania Jana Pawła II*, Warszawa 2017.
2. Z. Struzik, *Program wychowawczy oparty na wartościach według nauczania Jana Pawła II*, Warszawa 2010.
3. Z. Struzik, *Wychowanie do wartości według nauczania Jana Pawła II*, *Studia nad Rodziną* 12/1-2 (22-23), 205-222, 2008.

Janie Pawle II nasz święty orędowniku, Wspomożycielu w trudnych sprawach Ty, który swoim życiem świadczyłeś wielką miłość do Boga i ludzi Prowadząc nas drogą Jezusa i Maryi w umiłowaniu obojga, pragnąc pomagać innym. Przez miłość i wielkie cierpienie ofiarowane za bliźnich, co dzień zbliżałeś się do świętości. Pragnę prosić Cię o wstawiennictwo w mojej misji wychowania. Wierząc, że przez Twoją wiarę, modlitwę i miłość pomożesz zanieść ją do Boga Z ufnością w miłosierdzie Boże i moc Twej papieskiej modlitwy. Pragnę przez Jezusa i Maryję za Twoim przykładem zbliżać się do Boga. Amen.

